

Marjan van den Berg

Gewoon Sanne

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Er komen brieven. Brieven uit Amerika van Reina en Robert met condoleances en de laatste nieuwtjes over de kinderen, die Sanne leest en herleest. Een dikke brief van Debby, haar halfzusje, en haar vriendin Jan, vol woorden van medeleven en dat typisch Amerikaanse toontje dat haar bijna overdreven aandoet, maar dat toch gemeend is en heel lief bedoeld. Er zijn veel kaarten, de meeste met een paar woorden erop, van collega's van Frank die haar nauwelijks bekend voorkomen. De oude buurtjes Aagje en Co Bruinisse schrijven in een bibberig schuinschrift hoe ze met Sanne meeleven; de kinderen van Portielje, de tweede man van haar moeder, condoleren haar; en er schrijven zelfs mensen van heel vroeger, die Sanne niet kent, maar die Frank gekend hebben van school. Stemmen uit het verleden lijken het, die haar over de tijd heen moed inspreken. Uit het dorp komen kaarten van veel mensen die ze in de loop van de tijd hebben leren kennen. Vaak zit Sanne 's avonds met het hele pak post

op schoot en bladert en leest. Maar de gedachte dat al die mensen niet geweten hebben dat Frank en zij eigenlijk al besloten hadden definitief uit elkaar te gaan en dat Frank niet meer bij haar woonde, blokkeert haar volkomen. Het voelt alsof ze met een steen in haar buik rondloopt die zwaarder en zwaarder wordt. Ze wikkelt kordaat alle financiële zaken af, betaalt de rekeningen, regelt alles wat er geregeld moet worden en maakt een afspraak met de notaris om alles af te wikkelen.

‘Moet ik niet met je mee?’ vraagt Wichard meer dan eens bezorgd als ze vertelt over haar afspraken met de bank en de notaris. Ze schudt haar hoofd, ongeduldig, alsof ze het een taak vindt die ze bijna voor straf helemaal alleen moet verrichten. Vanbinnen woekeren de verwijten. Had je niet meer moeten praten met Frank? Had je niet kunnen voorkomen dat het zo zou aflopen? Het knaagt en het vreet, en daarom steekt ze al haar energie in de afhandeling. Dat doet ze alleen, en ze doet het goed. Ze kan er geen milligram zelfverwijt bij hebben, beseft ze. En als Wichard op een dag zegt: ‘Mam, ik slaap geen nacht meer thuis. Dat gebeurt allemaal stilzwijgend, maar dat is niet goed. Hannahh en ik wonen in feite gewoon samen. Dus ik wil

mijn laatste spullen ook maar verhuizen, als je het goedvindt', dan knikt ze vol begrip, en ze helpt hem met inpakken en uitzoeken, vol energie en lachend om oude schoolspullen die tevoorschijn komen en die ze samen bekijken, terwijl ze herinneringen ophalen.

'Ik sluit mijn leven af,' fluistert ze op een avond in de kamer, terwijl ze een stapel fotoalbums uit de kast pakt om door te kijken. En ze schrikt van die gefluisterde woorden, zet snel de albums weer terug en zoekt een programma op televisie dat haar zinnen verzet en haar gedachten stop kan zetten. Ze vindt het niet, tenminste niet voor langer dan een minuut of vijf achter elkaar. Daarna kijkt ze nog eens, maar nu met de ogen van Wichard of de ogen van Frank, en ze hoort in haar hoofd hun commentaar op de sportwedstrijd waar ze nu niet meer naar hoeft te kijken, omdat er geen man in de kamer zegt: 'Ja, voetbal! Even kijken hoe het afloopt.' Bij elke quiz die ze tegenkomt, bedenkt ze dat Frank op die vraag een antwoord geweten zou hebben. En bij elke soapserie hoort ze hem brommen over die onnatuurlijke figuren die erin rondlopen en ze hoort hem vragen: 'Moeten die mensen niet gewoon naar hun werk? Ze lopen maar om de

haverklap bij elkaar binnen. Waarom bellen ze niet even?’

Maar de dagen gaan evengoed voorbij. Iedere avond gaat de zon onder en de volgende ochtend is het weer licht, of ze nu wakker ligt of niet. De steen wordt niet lichter. Integendeel. En als ze opeens op een ochtend beseft dat ze haar leven niet aan het afsluiten is, maar dat het aanvoelt alsof ze nauwelijks meer een leven heeft, trekt ze haar jas aan om naar juffrouw Schaap te gaan.

De lucht buiten is zwaar van kruiden, hars en aarde. De zomer is niet ver meer en de bremstruiken staan op springen. Nog even, dan bloeien ze. Sanne loopt er als verdoofd langs en schrikt bijna als ze de Dorpsstraat in loopt, omdat ze niet besepte dat ze er al bijna was en het gevoel heeft dat ze de helft van de afstand heeft overgeslagen.

‘Was het mooi buiten? Of kun je het nog niet echt zien?’ groet Schaapje, die in haar achtertuintje de was ophangt.

‘Gek dat u dat zegt. Ik registreer helemaal niks, besepte ik net. Ik ben hierheen gedroomd in plaats van gelopen,’ zegt Sanne. Ze trekt haar jas uit, waar het veel te warm voor is, en geeft Schaapje knijpers aan.

‘Zo gaat dat, kind. Zo gaat dat. De wereld staat niet stil, die gaat gewoon door. Maar jij staat stil. Je ziel houdt even de adem in om tot zichzelf te komen. Soms duurt dat een poosje. Maar hij kan er wel tegen, hoor. Een ziel stikt zelden,’ zegt Schaap.

‘De mijne zit onder een steen. Ik denk dat ie er niet zelf onder vandaan kan. Ik denk dat ik die steen moet optillen,’ zegt Sanne bedachtzaam. Ineens is het reëel wat ze voelt. En dat alleen al veroorzaakt een enorme opluchting.

‘Die steen is je schuldgevoel. Je hebt hem zelf zo groot gemaakt en daar neergelegd. Dus er is er ook maar één die hem weer weg kan halen. Dat ben jij. Zullen we koffie zetten?’

‘Graag,’ zegt Sanne.

Samen zitten ze in het poppentuintje van Schaapje, met boven hun hoofd de rozenknoppen en de friscgroene druivenbladeren. Schaapje wijst naar het schaalpje koekjes en de koffie.

‘Warm opdrinken,’ gebiedt ze, en als Sanne drinkt, babbelt Schaap. Over de vreemde gasten op de camping die zo hard schreeuwen omdat ze allemaal een walkman op hun hoofd hebben. Wat die mensen toch bezielt om hun eigen rust zo te verstoren? Ze had laatst in het voorbijgaan met haar vinger naar boven gewe-

zen en gezegd: 'Hoor! Daar slaat een vink!' Ze hadden haar verbijsterd aangestaard en later aan Wichard in de kantine gevraagd wíé er werd geslagen.

Sanne glimlacht om het verhaal en Schaap vraagt opeens, haar strak aankijkend: 'Zit je nou over dat schuldgevoel te piekeren?' Sanne knikt. Schaap schudt geïrriteerd haar hoofd en vraagt: 'Is het een baksteen? Of meer een ronde kei? Kijk, als je daar nu eens over zou nadenken.' Sputterend schenkt ze nieuwe koffie in, terwijl Sanne stomverbaasd zwijgt.

‘Nou?’ Schaapje kijkt haar aan over de tuintafel. ‘Heb je een baksteen in je maag of een ronde kei?’

‘Een baksteen,’ zegt Sanne. Schaap knikt.

‘Niks aan de hand dus,’ zegt ze.

‘O,’ zegt Sanne. Ze voelt een lachkriebel opkomen. Wat een mal gesprek is dit weer.

‘Ja, dat hoef ik toch zeker niet uit te leggen?’ vraagt Schaap kribbig. Nu lacht Sanne hardop.

‘Ik zou het wel fijn vinden als u dat een bé-tje zou willen toelichten,’ zegt ze.

‘Een ronde steen van schuldgevoel, die draag je lang bij je. Het is een natuurlijke steen die er hoort, diep in je buik verstopt. Je draagt hem terecht, maar langzaam slijten de scherpe hoekjes eraf, tot het net een kei is die lang in stromend water heeft gelegen, en de pijn is dan te verdragen. Een baksteen, die heb je zelf gemaakt en geplaatst. De hoeken zijn scherp, want zo’n steen moet je kunnen stapelen. Hij hoort er niet, het is niks natuurlijks. Je kunt hem zo verplaatsen, als je maar wilt. En dan kun je hem

gebruiken voor iets anders, om iets nuttigs mee te bouwen. Want daar is ie eigenlijk voor bestemd. Snap je? Zo simpel is het. Iedereen kan het zelf bedenken. De oplossing ligt nogal voor de hand. Vind je ook niet?’ Schaapje kijkt haar vragend aan en Sanne laat haar woorden even bezinken voor ze zegt: ‘U zou wel eens gelijk kunnen hebben. Nu moet ik alleen nog bedenken wat ik moet bouwen.’

‘Ach, dat weet je allang.’ Schaap haalt ongeduldig haar schouders op. ‘Straks ben je hier weg en dan is er genoeg om op te bouwen.’

Sanne zucht. ‘Ik zie er zo tegen op. Het lijkt wel alsof ik geen energie heb om erover na te denken, laat staan eraan te beginnen. En weet u, ik vind het zo vreselijk moeilijk om afscheid te nemen van Wichard en de camping. Ik ben niet zo goed in weggaan, denk ik. Ik ben veel meer een blijver. En trouwens, ik zou u ook vreselijk missen.’

Nu ze dat hardop zegt, krijgt ze er spontaan tranen van in haar ogen. Ze roert nog eens in haar koffie om maar niet naar Schaapje te hoeven kijken, die daar stil en roerloos zit te staren naar haar tuintje en pas na een hele lange stilte zegt: ‘Ik jou ook, kind.’ Dan komen de tranen echt en het gerimpelde handje van Schaap

klopt op Sannes hand om haar te troosten. Het kloppen eindigt met een venijnige tik op haar vingers, waarbij Schaap zegt: ‘Wel verdorie, zitten we hier te snikken en te suffen, terwijl je je wel moet realiseren hoe groot Nederland eigenlijk is. In Amerika gaan ze rustig bij elkaar koffiedrinken terwijl ze daar drie uur voor moeten rijden. Als je hier drie uur rijdt, ben je mooi het land al uit. Suf gesnotter is dit. Kom aan, kind, verman je. Pak die baksteen en bouw iets moois. Ik ben er altijd voor je, als je me nodig hebt. Dat weet je. Och mijn hemel, daar heb je Rokus. Snuit je neus.’ Ze schuift een zakdoek over tafel naar Sanne, die snuit en naar de poortdeur kijkt, waar ze niemand hoort en waar ook nog niemand verschijnt. Pas als ze ook haar wangen heeft opgepoetst, gaat de poort open en komt Rokus de tuin in, zijn armen vol vers gesneden andijvie.

‘Ik was naar de tuin geweest en nu dacht ik: is dit iets voor vanavond? Met een gehaktballetje erbij?’ vraagt hij verlegen.

‘Daar kunnen we een heel weeshuis van te eten geven,’ moppert Schaap, terwijl ze de andijvie aanpakt en opmerkt: ‘Dat gehakt kunnen we wel laten zitten. De eiwitten kruipen eruit, kijk!’ Ze pikt een enorme slak van een blad en